

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 101/23
13.8.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Светлане Павић, председника већа, Александре Лековић и Иде Никитовић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Бајо Цмиљанић, адвокат из Новог Београда, Јурија Гагарина 131/1-а, пријем поште: поштански фах 70, против тужене Републике Србије – Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, Косовска 31, ради накнаде штете, одлучујући о жалби тужене, изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 6875/20 од 06.09.2022. године, у седници већа одржаној 13.8.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 6875/20 од 06.09.2022. године, у делу става првог изреке којим је обавезана тужена Република Србија, да тужиоцу АА, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа услед неоснованог лишења слободе, исплати износ од 756.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 06.09.2022. године до коначне исплате и жалба тужене се у овом делу **ОДБИЈА**, као неоснована.

УКИДА СЕ пресуда Првог основног суда у Београду П 6875/20 од 06.09.2022. године у преосталом делу става првог изреке и у трећем ставу изреке и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 6875/20 од 06.09.2022. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана је тужена да тужиоцу исплати износ од 1.316.000,00 динара, на име накнаде нематеријалне штете и то: на име претрпљеног страха износ од 100.000,00 динара, на име умањења животне активности износ од 460.000,00 динара и на име душевних болова због повреде части и угледа услед неоснованог лишења слободе износ од 756.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 06.09.2022. године до коначне исплате. Ставом другим

изреке пресуде, одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу у коме је тражено да се обавезе тужена да му на име накнаде нематеријалне штете на име претрпљеног страха исплати преко досуђеног износа из става првог изреке пресуде износ од још 250.000,00 динара и на име накнаде нематеријалне штете на име претрпљених душевних болова због повреде части и угледа због неоснованог лишења слободe преко досуђеног износа из става првог изреке пресуде износ од још 924.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 06.09.2022. године па до коначне исплате. Ставом трећим изреке пресуде, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 299.500,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Против наведене пресуде, жалбу је благовремено изјавила тужена, побијајући је у ставовима првом и трећем изреке, из свих законом предвиђених разлога.

Испитујући првостепену пресуду у границама овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/11, са изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба тужене делимично основана.

У проведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачке 1, 2, 3, 5, 7. и 9. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а због којих се побијана одлука морала укинути, а у потврђујућем делу није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП, на коју се жалбом тужене указује, јер је у том делу изрека пресуде разумљива, а дати разлози о битним чињеницама јасни и потпуни.

Из чињеничног стања утврђеног у првостепеном поступку, произлази да је пред Окружним судом у Београду против тужиоца вођен кривични поступак, због постојања основане сумње да је починио кривично дело злочиначко удруживање из члана 346 став 2 у вези става 1 КЗ и кривичног дела преваре из члана 208 став 4 у вези става 1 КЗ, а на предлог ОЈТ Специјалног тужилаштва у Београду, на основу чега му је дана 02.04.2009. године одређен притвор, који се рачунао од 31.03.2009. године када је тужилац лишен слободe. Тужилац је у притвору провео 84 дана - од дана лишења слободe 31.03.2009. године, до 22.06.2009. године, када је притвор укинут решењем истражног судије Посебног одељења Окружног суда у Београду. Притвор је одређен и продуживан из разлога прописаних одредбом члана 142 став 2 тачка 3 ЗКП, односно из разлога постојања опасности да би окривљени на слободи могао поновити извршење кривичних дела и могао утицати на сведоке и тиме ометати даље вођење кривичног поступка, а све имајући у виду да је тужилац осумњичен да је припадник организоване криминалне групе. У даљем току поступка, који је настављен пред Посебним одељењем за организовани криминал Вишег суда у Београду, пресудом Кпо 145/17 од 21.12.2019. године, тужилац је ослобођен од оптужби, а наведена пресуда је преиначена пресудом Апелационог суда у Београду Посебног одељења Кж1По1 11/19 од 21.6.2019. године тако што је оптужба одбијена. Тужилац се дана 22.5.2020. године обраћао Министарству правде Републике Србије, са захтевом за накнаду штете због неоснованог лишења слободe али у вансудском поступку није остварио право на накнаду. Из налаза и мишљења судског вештака, неуропсихијатара др Миодрага

Благојевића, утврђен је интензитет и трајање страха код тужиоца, као и сви фактори који су довели до умањења животне активности код тужиоца од 20% трајно, а огледају се у ноћним морама, несаницама, анксиозности, осећају несигурности и социјалне изолације, што је све последица стреса који је тужилац доживео услед лишења слободе, али и трајања кривичног поступка преко 10 година, што по мишљењу вештака представља једну целину.

Из исказа тужиоца је утврђено да је до његовог хапшења дошло тако, што је дана ...2009. године, по доласку на посао у обичајено време у јутарњим часовима, позван код ... где је дошла и полиција и њему непозната лица која су се представили као припадници Војно безбедносне агенције и саопштили му да је против њега покренут поступак због злоупотребе службеног положаја, а након чега је спроведен у пратњи припадника ВБА у своју канцеларију ради обављања претреса. Претрес је трајао пет сати и извршена је претрага, при чему према њему није примењивана физичка сила, нити је психички злостављан, али му је саопштено да је ухапшен и одатле је оведен у касарну Генералштаба у улици Незнаног јунака, а затим у ћелију у Топчидеру у зграду Војне полиције. Не сећа се тачно када су му стављене лисице али се то свакако догодило приликом спровођења, а ћелија у којој је смештен је била неадекватна без кревета и прозора само са једном струњачом, а на оброке је спровођен у кухињу са лисицама на рукама где су га, у таквом стању, видели војници који тамо обедују. Након тога је пребачен у притворску јединицу Посебног одељења Вишег суда у Београду у Устанничкој улици, а однос према њему је током спровођења био коректан, без психичког и физичког злостављања. Најпре је смештен у самицу, а након једног дана пребачен је у собу коју је делио са још пет притвореника, где су спавали на креветима на спрат, у условима сличним касарни. Приликом посета био је изложен и понижавајућем телесном прегледу, који је укључивао и телесне шупљине. Све време се осећао беспомоћно, а осећај да се ни о чему не пита и да не може да утиче на своју судбину је дубоко вређао његово субјективно мишљење о себи, као неке ко никада није био криминалац, нити поступао незаконито и неправилно. У међувремену, оптужни акт је прошириван, тако што су му додавана нова кривична дела - злочиначко удруживање, злоупотреба и превара, а све то је веома узнемирило чланове његове породице, супругу и сина, који су путем медија обавештени да је ухапшен пре него што је фактички лишен слободе и спроведен у притворску јединицу. Узнемиравање чланова породице манифестовало се тако што је супруга оболела од штитне жлезде, а син се повукао у себе и није разговарао, а супруга му је саопштила како је чула сина да ноћу плаче. Тужилац је био веома потиштен поводом своје даље каријере, јер је постигао сам врх у струци, достигао је угледну позицију ... Пратило га је осећање срамоте због свега што му се десило, а његови бројни пријатељи, како из домена струке, тако и приватни из земље и иностранства распитивали су се о његовој ситуацији. Слутио је да је поступак који се против њега водио био тенденциозан и везан за његов професионални ангажман, конкретно за прегледе које је обављао ... С обзиром на то да је по струци ..., ... и није се обраћао за стручну помоћ, а и син и супруга су затражили помоћ психијатра. Цео поступак пред Сепцијалним судом трајао је више од 10 година, он је био озлојеђен и због тешког финансијског стања, јер је морао да плаћа браниоца за сваки приступ суду, а месечно је било и по више претреса, те је услед те оскудице осећао и висок страх за егзистенцију своје породице. Његово целокупно здравствено стање се погоршало након поступка, патио је од несанице од које пати и данас,

раздражљив је, нерасположен, безвољан, што је све сам разумео јер је по струци ... Сада пије лекове за хипертензију и за смирење. Његов случај био је предмет интересовања и објављен у медијима.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, примењујући одредбе чл. 584 став 1 тачка 1, 585 став 2 тачка 2, 589 став 1 Законика о кривичном поступку и чл. 200 став 1 и 2 и 277 Закона о облигационим односима, првостепени суд је оценио да је захтев тужиоца делимично основан. Тужиоцу припада право на накнаду штете због неоснованог лишења слободe, односно задржавања у притвору у периоду од 84 дана, с обзиром на то да је кривични поступак против тужиоца окончан доношењем одлуке кривичног суда којим је оптужба одбијена, а током поступка није утврђено да је тужилац недозвољеним радњама проузроковао лишење слободe, те је дошло до повреде његовог права на слободу, поступањем надлежних органа тужене. По становишту првостепеног суда, правична накнада за претрпљену нематеријалну штету, применом одредбе члана 200 Закона о облигационим односима, износи 756.000,00 динара, као износ адекватан претрпљен душевним боловима због повреде права на слободу. Суд је одбио захтев тужиоца у преосталом делу за још тражених 924.000,00 динара, сматрајући да је исти превисоко постављен. Суд је тужиоцу признао и право на накнаду нематеријалне штете за претрпљен страх, по ком основу му је досудио износ од 100.000,00 динара, а одбио као неоснован захтев преко досуђеног до траженог износа од још 250.000,00 динара. Ову одлуку првостепени суд је донео сматрајући да страх који је тужилац претрпео оправдава досуђивање посебне накнаде за овај вид штете. Такође, суд је тужиоцу досудио и накнаду нематеријалне штете на име умањења животне активности у износу од 460.000,00 динара, ценећи и прихватајући налаз и мишљење судског вештака, неуропсихијатара др Миодрага Благојевића, из кога су утврђени интензитет и трајање страха код тужиоца, као и сви фактори који су довели до умањења животне активности код тужиоца да за 20% трајно, а огледају се у ноћним морама, несаницама, анксиозности, осећају несигурности и социјалне изолације, што је све последица стреса који је тужилац доживео услед лишења слободe, али и трајања кривичног поступка преко 10 година, што по мишљењу вештака представља једну целину. На досуђене износе накнаде штете суд је тужиоцу признао право и на законску затезену камату почев од дана доношења пресуде, када је висина накнаде утврђена, а примењујући одредбу члана 277 Закона о облигационим односима.

И по схватању Апелационог суда, правилан је чињенично-правни закључак првостепеног суда да тужиоцу припада право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права личности (части и угледа) проузроковане неоснованим лишењем слободe у трајању од 84 дана, у погледу ког захтева је суд утврдио чињенично стање потпуно и поуздано и оно произлази из доказа у списима које је првостепени суд правилно оценио, у складу са одредбом члана 8 ЗПП-а. У овом делу, наводима жалбе тужене чињенично стање није доведено у сумњу, нити су у жалби истицане нове чињенице, или предлагани нови докази, под условима из члана 372 став 1 ЗПП.

Наиме, одредбом члана 560 став 1 тачка 1 Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/2001, 68/2002, "Службени гласник РС", бр. 58/2004, 58/2005, 115/2005, 46/2006, 49/2007, 122/2008, 20/2009, 72/2009, 76/2010), важећег у

време штетног догађаја, прописано је да право на накнаду штете припада лицу које је било у притвору, а није дошло до покретања кривичног поступка, или је поступак обустављен правноснажним решењем, или је правноснажном пресудом ослобођен од оптужби или је оптужба одбијена, док ставом три истог члана је прописано, да накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе.

У конкретном случају, несумњиво су испуњени услови за накнаду нематеријалне штете тужиоцу, који је боравио у притвору 84 дана поводом кривичног поступка који је правноснажно окончан тако што је оптужба одбијена, при чему није проузроковао своје лишење слободе недозвољеним поступцима. С тога је тужена дужна да му накнади нематеријалну штету коју је претрпео због повреде права личности, проузроковане неоснованим лишењем слободе, а првостепени суд је у потврђујућем делу, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применио одредбу члана 200 Закона о облигационим односима, ценећи све околности конкретног случаја приликом одмеравања висине накнаде.

Неосновани су жалбени наводи тужене којим се оспорава висина досуђеног износа накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа од 756.000,00 динара, с обзиром на то да досуђени износ и по оцени Апелационог суда представља правичну накнаду за све душевне болове које је тужилац трпео услед неоснованог лишења слободе и примерен је значају повређеног добра и околностима конкретног случаја. Наиме, имајући у виду време које је тужилац провео у притвору (84 дана), врсту и тежину кривичног дела које му је стављено на терет, професионалне и породичне околности, те да му је све наведено тешко пало због угледа који је у окружењу уживао и каријере коју је до тада остварио, а медијски је пропраћено и његово хапшење и ток целог кривичног поступка, правилно је првостепени суд проценио висину досуђеног износа нематеријалне штете у износу од 756.000,00 динара. Имајући у виду да новчана накнада нематеријалне штете има значај моралне сатисфакције, сврха је постигнута досуђивањем накнаде у наведеном износу, док би досуђивањем нижег износа накнаде била обесмишљена сврха исте, у виду могућности да тужилац досуђеним износом прибави себи нека материјална добра, којима ће ублажити душевне болове које је трпео због боравка у притвору.

На основу наведеног применом члана 390 ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке ове пресуде.

Међутим, у погледу досуђене накнаде нематеријалне штете за претрпљени страх и умањење животне активности услед неоснованог лишења слободе, за сада су остали неразјашњени и нејасни разлози за доношење ове одлуке, те се правилно жалбом тужене указује на повреду из чл. 374 ст.2 тач.12. Закона о парничном поступку. Осим тога, у побијаном делу пресуда је заснована на непотпуно утврђеном чињеничном стању, из којих разлога се за сада не може испитати ни правилност примене материјалног права.

Наиме, у односу на душевне болове због неоснованог лишења слободе, одређује се јединствена накнада у односу на лишење слободе и околности у вези са лишењем

слободе и у погледу околности везаних за повреду угледа и части. Међутим, тужилац у овој правној ствари потражује и накнаду штете због претрпљеног страха, који представља посебан и независан вид штете од штете која се досуђује због повреде права личности проузрокованих неоснованим лишењем слободе, а за чије досуђивање морају бити испуњени услови.

Поступајући по оваквом захтеву, првостепени суд закључује да страх који је тужилац трпео поводом боравка у притвору оправдава досуђивање посебне накнаде и да је тужилац због предметног лишења слободе трпео високи душевни бол и патњу због самог догађаја и начина на који је лишење слободе изведено, те да и данас, после толико времена, трпи последице стреса који је доживео. Међутим, овакав закључак првостепеног суда није оправдан доказима који су током поступка изведени, ни чињеницама које произилазе из изведених доказа. Ово с тога што околности притварања тужиоца и његовог боравка у притвору, о којима је сам тужилац сведочио, не указују на постојање посебних околности које би могле да изазову интензиван страх, имајући у виду да ни у једном тренутку према њему није примењивана физичка сила, нити је психички злостављан. Сходно томе, нејасно је шта је узроковало код тужиоца страх већи од уобичајеног, нити су се тужилац и судски вештак о томе изјаснили.

Такође, налаз и мишљење судског вештака неуропсихијатра обухвата последице стреса који је тужилац доживео не само услед лишења слободе, већ и због дугог трајања кривичног поступка преко 10 година, што не може бити основ за накнаду штете у овом поступку. При оваквом стању ствари, а имајући у виду да се тужилац није обраћао лекару 11 година од тренутка лишења слободе до дана вештачења, нејасан је закључак првостепеног суда да је умањење ОЖА од 20% у директној узрочно последичној вези са неоснованим лишењем слободе, иако се и сам вештак изјаснио о томе да су све последице настале не само услед лишења слободе, већ и због трајања кривичног поступка преко 10 година, што по мишљењу вештака представља једну целину.

Следом изнетог, у погледу укинутог дела одлуке, првостепени суд није потпуно утврдио чињенично стање, односно одлучне чињенице за оцену основаности захтева тужиоца за накнаду штете за претрпљени страх и умањење ОЖА, а имајући у виду да је страх код лишења слободе уобичајено појачан код свих лица лишених слободе, па недостају разлози о томе услед чега је тужилац трпео већи страх од уобичајеног, јер из његовог исказа произлази да према њему нису примењивани сила ни психичка тортура. Такође, у погледу тога које су последице наступиле код тужиоца услед лишења слободе, а које оправдавају досуђивање накнаде, суд није разјаснио интезитет патњи и бола и последичног стреса који је тужилац преживео поводом притварања, у односу на стрес који је трпео због дугог трајања поступка, а што је од значаја за одговорност тужене за евентуално умањење ОЖА које би оправдавало досуђивање накнаде штете.

Сходно свему изнетом, првостепена пресуда је у наведеном делу морала бити укинута применом одредбе чл. 392 ЗПП, а предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити у смислу одредби чл. 398. став 2. и 313. ЗПП, те ће постављањем питања судском вештаку и тужиоцу, разјаснити услед којих околности је током притварања и боравка у притвору тужилац трпео већи страх од уобичајеног, те које су последице наступиле код тужиоца услед лишења слободе, а које због дугог трајања поступка и да ли околности овог случаја оправдавају досуђивање посебне новчане накнаде за страх и умањење животне активности, независно од новчане накнаде за душевне болове због повреде права личности проузроковане неоснованим лишењем слободе, након чега ће поново одлучити о предметном делу захтева тужиоца, а за своју одлуку ће дати јасне и довољне разлоге.

Применом одредбе чл.165 ЗПП, укинута је и одлука о трошковима поступка из става трећег изреке побијане пресуде, с обзиром на то да зависи од исхода спора и успеха странака у њему.

Из изложених разлога, применом одредби чл. 391 став 1, 392 став 2 и члана 401 тачка 3 ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке ове пресуде.

Председник већа-судија
Светлана Павић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић